

Чепиль М.М.

ПАТРИОТИЗМ КАК ЦЕННОСТЬ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ В. СУХОМЛИНСКОГО

В статье раскрыто содержание понятия «патриотизм», обусловлены его разновидности (общегосударственный, этнический и территориальный), особенности формирования патриотических чувств в учащихся в педагогическом наследии В. Сухомлинского. Духовную основу школы составляет культ Родины, человека, книги и родного слова. Источник патриотического воспитания детей – родной дом, родная деревня, родители, природа, окружающая их в детстве, язык, история. В Павлышской школе педагог на практике реализовал содержание и формы патриотического воспитания, формирования патриотических чувств в учащихся, привлекая к этой деятельности родителей. Его наставления, рекомендации, идеи по воспитанию человека-патриота, способного сознательно участвовать в развитии государства, актуальны и сегодня. Важными есть проблемы воспитания патриота, гражданина Украинского государства, который будет жить в гармонии с окружающим миром в условиях глобализации.

Ключевые слова: В. Сухомлинский, патриотизм, патриот, патриотическое воспитание, ценности, ученики.

Chepil M.M.

PATRIOTISM AS A VALUE IN THE PEDAGOGICAL HERITAGE OF V. SOUKHOMLYNSKIY

The article deals with the core meaning of «patriotism» as a notion, its varieties – nationwide, ethnic and territorial, especially the formation of patriotic feelings with pupils in pedagogical heritage of V. Soukhomlynskiy. Patriotism is often in focus of consciousness, freedom, feelings - mainly associated with erudition, ethical, aesthetic and emotional culture, ideological resistance, creative work. Every young person should be educated within a system of certain values, attitudes and preferences. Each nation is capable of production its own system of ethnic values, which fully expresses its spirit, national consciousness especially. Moral values reproduce and develop peoples through their language, literature, art, folklore, industrial relations, style of life, customs and traditions. The source of patriotic education, and its components are based on the attitude to work, joy of creation and work. The most important feeling contributing to patriotism is the sense of native land ownership.

Spiritual foundation of the school is the cult of the homeland, a human, a book and that of the native word. The home, native village, parents, nature that surrounds them in the childhood, language, history serve as the sources of children's patriotic education. Teacher in practice realizes the content and form of patriotic education, the upbringing pupils' patriotic feelings through engaging parents in many activities at Pavlysh school. V. Soukhomlynskiy's guidance, recommendations, ideas about education of a patriot able to consciously participate in the development of the state, are still relevant today. An important issue is the problem of education a patriot, citizen of Ukrainian state, who will live in harmony with the environment in a globalized world.

Key words: V. Soukhomlynskiy, patriotism, patriot, patriotic education, values, pupils.

УДК 378.147 : 796 : 351.74 (045)

Домніцак В.В.*

СЕКЦІЙНА РОБОТА І STREET WORKOUT ЯК СУЧАСНІ ЕЛЕМЕНТИ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті проаналізовано значення фізичного виховання в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів міліції, а також його вплив на формування особистісних якостей курсантів ВНЗ МВС України.

Звернуто увагу на проблеми професійного формування особистості міліціонерів засобами спорту, схарактеризовано основні напрямки їх виховання під час позааудиторної роботи, запропоновано сучасні підходи до удосконалення дозвілля та фізичного виховання працівників

* © Домніцак В.В.*

ОВС (секційна робота з професійно-прикладних видів спорту, популярні види *street workout*).

Ключові слова: професійна підготовка, курсанти, ВНЗ МВС України, фізичне виховання, позааудиторна (секційна) робота, воркаут.

Важливим завданням фізичного виховання у ВНЗ МВС України є забезпечення не тільки готовності працівників ОВС до ефективного застосування згідно із Законом України «Про міліцію» [1] заходів фізичного впливу в повсякденній діяльності правоохоронця, а й розв'язання інших важливих фахових проблем під час їх професійної підготовки [2], серед яких, на нашу думку, не останнє місце посідає організація дозвілля та виховання високого рівня загальної культури курсантської молоді. Все це зумовлює та спонукає до пошуку науково-педагогічним складом ВНЗ МВС України сучасних організаційних заходів та засобів (форм фізичного виховання), а також до розробки педагогічних технологій щодо розв'язання зазначеної проблеми.

Метою статті є дослідження позитивних та негативних факторів впливу занять у спортивних секціях на професійну культуру поведінки працівників ОВС, визначення виховної ролі викладачів-тренерів у позааудиторній роботі та запровадження сучасних форм організації дозвілля курсантської молоді засобами фізичного виховання.

Заняття спортом надають чи не найбільшу можливість сформувати духовний світ людини, вплинути на її емоційну сферу, а й відповідно сформувати певні моральні якості [3, с. 225-229]. У контексті свого дослідження розглядаємо тільки виховні можливості фізичного виховання, які викладач-тренер має майстерно втілювати у систему формування соціально важливих якостей особистості майбутнього офіцера міліції.

На думку О. Погребняк, головними мотивами занять юнаків фізичною культурою і спортом є бажання поліпшити свою фізичну підготовку (62 %) та оволодіти необхідними для життя й трудової (службової) діяльності якостями (16 %). Дослідник вказує, що найважливішою функцією фізичної культури і спорту молодь вважає зміцнення здоров'я (79 %) та розвиток позитивних рис характеру (30 %). У вільний від навчання час юнаки надають перевагу спортивній діяльності (58 %), тоді як дівчата обирають, як правило, культурні та інтелектуальні розваги (67 %) [4].

Заняття у спортивних секціях, наприклад, з такого виду боротьби, як самбо, допомагає працівникові ОВС, на думку С. Матвєєва, розвинути як фізичні, так і особистісні якості, зокрема: 1) дисциплінованість, цілеспрямованість, моральну стійкість та волюві якості (дотримання курсантами суворого режиму дня, своєчасне в точно визначений час відвідування занять, уникнення пропусків тренувань без поважних причин, несумісність тютюнопаління та вживання алкоголю з постійними тренуваннями); 2) швидкість, силу, спритність, витривалість; 3) сміливість і відвагу, привчає до тактичного мислення на килимі та в житті, щоб безпомилково вийти зі скрутного середовища. Усі ці якості потенційно завжди стануть у нагоді працівникові ОВС, а також допоможуть правоохоронцю врятувати людині життя [5, с. 5-6; 15-17].

Ураховуючи, що на тренуваннях спортивних секцій повинні не лише навчати заходів фізичного впливу та розвивати відповідні фізичні навички правоохоронців, а й виховувати їх як особистість, викладачі-тренери (керівники спортивних секцій) повинні планувати свою тренувальну роботу в поєднанні з вихованням високих моральних якостей гуртківців, здійснювати постійну профілактику серед фізично підготовленої молоді щодо попередження вчинення ними правопорушень. У ході тренувань у спортивних секціях, під час індивідуальних занять фізичною культурою та спортом, у процесі спілкування з тренерами та товаришами педагогами використовуються моральні настанови й цінності, відбувається поступове усвідомлення курсантами норм взаємовідносин на основі соціальних вимог, перетворення їх внутрішніх переконань у регулятори моральної поведінки працівників міліції під час

практичної життєдіяльності – у конкретних діях курсантів, їхніх вчинках, моральності та культурі взаємовідносин працівників міліції.

Разом із тим проблема професійного виховання особистісних якостей правоохоронців під час занять у спортивних секціях полягає в тому, що поглиблені тренування не завжди позитивно впливають на розвиток моральних якостей курсанта-спортсмена. Факторів та причин цьому є багато, основними з них можна назвати такі: 1) сприйняття характеру змагань у юнацькому спорті як частини навколишньої дійсності, у якій викладачі-тренери визначають мету та ставлять завдання перемогти будь-якою ціною; сформовані установки сприяють перенесенню цього принципу в реальне життя (за відсутності сформованих інших особистісних цінностей-переконань), на взаємовідносини з товаришами-ровесниками; 2) надмірне морально-психологічне, в окремих випадках – і матеріальне стимулювання молодих спортсменів, що може розумітися молоддю як заохочення жорстокості та агресії та в інших (побутових) умовах; 3) недостатня увага тренерів до проблем професійного виховання курсантів, що породжує додаткове заповнення педагогічного вакууму в юнацькому віці впливом інших авторитетів, зокрема й кримінальних осіб. Разом з тим саме викладачі-тренери найкраще розуміють, які значні переваги має курсант, який досконало володіє прийомами боротьби, у несподіваній сутичці з людиною, яка є необізнаною із самозахистом. Тому науково-педагогічному складу ВНЗ МВС України варто постійно пояснювати, що застосування небезпечних прийомів та засобів фізичного впливу (наприклад, з вільної боротьби, самбо, дзюдо тощо) повинно здійснюватися тільки в межах необхідної оборони, не можна застосовувати їх до фізично слабших за них осіб, для вирішення особистісно-побутових (вуличних, кримінальних) проблем чи вияснень відносин; 4) відсутність методики виховної роботи із молодими спортсменами призводить до хаотичного та неадекватного щодо завдань фахової підготовки правоохоронця формування суспільних якостей юнака засобами масової інформації, авторитетними кримінальними елементами, під дію яких можуть підпадати фізично підготовлені, але морально нестійкі (професійно несформовані) курсанти-спортсмени тощо.

Професійна готовність міліціонера до ефективних дій з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю тісно пов'язана з його особистісними характеристиками, в тому числі фізичною підготовкою. Проблема впливу особистісних якостей правоохоронця на ефективність його діяльності в екстремальних умовах вивчалася В. Андросюком, О. Бандуркою, І. Горєловим, Л. Казміренком, В. Лебедєвим, М. Логачовим, В. Смирновим, О. Тімченком, Ю. Чуфаровським та багатьма іншими вченими. Проте особливості забезпечення професійної готовності міліціонера до охорони громадського порядку в сучасних умовах потребує подальшого дослідження, що вимагає розробки та впровадження інноваційних ефективних педагогічних технологій (програм, педагогічних форм і методів спеціальної фізпідготовки, зокрема в позааудиторній роботі з фізичного виховання) у системі фахової підготовки правоохоронців у ВНЗ МВС України до дій в екстремальних умовах.

Згідно з Положенням з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України, затвердженим наказом МВС України від 13.04.2012 року № 318 [2], до системи фізичної підготовки працівників ОВС входить загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка та масові фізкультурно-спортивні заходи й секційні заняття з видів спорту. Масові фізкультурно-спортивні заходи та секційні заняття з видів спорту проводяться з метою залучення працівників до регулярних занять фізичними вправами, підвищення рівня фізичної підготовленості, спортивної майстерності та організації дозвілля. Фізкультурно-спортивна робота з перемінним особовим складом проводиться як у службовий, так і у вільний від служби та навчання час, у вихідні та святкові дні. Основу її змісту

складають фізкультурно-оздоровчі заходи і заняття в спортивних командах та секціях з ігрових і професійно-прикладних видів спорту.

У процесі аналізу наукових публікацій з піднятої нами проблеми ми дійшли висновку, що різними авторами проблема впливу занять спортом на виховання професійних якостей курсантів ВНЗ МВС України розглядається неоднозначно. Разом з тим більшість дослідників (М. Алембець, С. Бутов, Т. Вайда, В. Горбачевський, О. Запорожанов, М. Кость, С. Максимов, В. Плиско, С. Решко, А. Сачава та ін.) доходять висновку про те, що розвиток моральних якостей особистості під час занять будь-яким видом спорту не відбувається автоматично. Опрацьована нами література та інтернет-ресурси з цієї проблеми дозволяють виділити відповідні положення для забезпечення системного підходу щодо її вирішення.

В. Люкевич вважає, що виховання моральних якостей у спорті відбувається шляхом створення певного спортивного середовища, що має сприяти прояву та закріпленню спортсменом певних моральних якостей. Тут діє загальний закон спорту: лише той курсант може досягти успіху, хто виявить цілеспрямованість і наполегливість у тренуваннях на тривалому шляху вдосконалення технічної й тактичної майстерності. При цьому загальнолюдські моральні норми, на думку автора, закладені в саму сутність спорту [6].

Схожої думки дотримуються Л. Лубишева та В. Бальсевич, які доповнюють попередню точку зору деякими положеннями, що підтверджують взаємозв'язок моралі зі спортом: 1) норми спортивної діяльності ґрунтуються на простих нормах людського спілкування; 2) спортивна діяльність розуміється як модель суспільних відносин; 3) відображення у спорті моральних норм суспільства, у якому він розвивається [7, с. 2-8]. Як зазначає польський фахівець А. Павлуцкі, виховання моральних якостей спортсмена відбувається значною мірою через колектив спортивної секції (гуртка). У такому колективі необхідно створити атмосферу, в якій моральні цінності та норми стануть бажаними (домінуючими) та приймаються всім колективом. Спортсмен засвоює моральні цінності спорту, які допоможуть йому у формуванні загальнолюдських і професійних особистісних якостей [8, с. 173-174].

М. Арвісто та А. Семенов витоками формування і розвитку професійних якостей вважають навчання спортсменів уміння товаришувати, розуміти красу змагань та отримувати насолодження від спортивної боротьби, знання ними неофіційних (моральних) правил та норм спорту, прагнення розвивати свої спортивні здібності до максимального рівня, удосконалення почуття відповідальності перед своїм колективом, усвідомлення необхідності індивідуальної перемоги для інших (командний дух, відчуття ліктя, важливість підтримки в критичні моменти гри) [9, с. 66-72].

К. Хайнеманн вважає, що спорт дозволяє формувати моральні якості як елемент культури взаємовідносин молодих людей через відповідні мотиви. Серед них учений виділяє такі соціальні мотиви: 1) бажання та прагнення бути у своєму спортивному колективі; 2) можливість виявити суспільну активність (підвищити свій соціальний статус); 3) мотиви підвищення рівня спортивних досягнень через максимальний розвиток своїх здібностей та екстрафункціональні мотиви (викид негативної енергії через заняття спортом, проведення вільного часу з користю тощо) [10].

Іншим аспектом виховання моральних якостей курсантів у спорті є характерні для цієї сфери соціальні відносини й норми. До найбільш визначальних відносин у спорті, які відрізняють цю діяльність від інших, відносять суперництво, змагальність, які постають як боротьба між двома чи декілька протилежними сторонами (особистостями, командами). Такі відносини дослідниками (П. Лесгафт, В. Столяров, О. Козирева та ін.) вважаються суперечливими при вихованні позитивних якостей особистості: з одного боку, наводяться багато аргументів про те, що у змагальних відносинах у галузі спорту закладені значні можливості для свідомого, цілеспрямованого та ефективного впливу на морально-духовні якості та здібності

молоді, формування її моральної культури; з іншого боку, негативну дію спорту пов'язують із незадовільним впливом змагальної діяльності на особистість та її моральні взаємовідносини (учені вважають, що змагання завдає шкоди творчому співробітництву, сприяє руйнуванню позитивної особистості та ускладнює її соціальні відносини, призводить до розвитку деяких негативних якостей людини, таких як егоїзм, агресивність, заздрість тощо) [11, с. 256-257; 12, с. 223-226]. Тільки технічно та морально-психологічно підготовлений курсант-спортсмен може бути завжди впевненим, що він правильно виконає вказівки викладача-тренера, зробить усе для досягнення успіху – йому вже не страшний суперник, він готовий до поєдинку з ним та отримання перемоги. Таким чином, лише обґрунтовані конкретні педагогічні умови спортивної підготовки спортсмена-курсанта в секціях дозволяють використовувати заняття спортом у вихованні його моральних якостей.

Як показують наші спостереження, виховні завдання у спортивній діяльності вирішуються головним чином під час теоретичної підготовки курсанта-спортсмена (наприклад, під час інструктажів, при підведенні підсумків змагань тощо). Зміст виховних бесід викладачі-тренери є фактично однаковим, що свідчить про формальний підхід під час планування ними педагогічних заходів. Ми вважаємо, що під час виховання працівників ОВС необхідно враховувати: 1) організаційні особливості та специфіку (потенційні можливості) різних видів спорту (в ігрових видах спорту, наприклад, – цінності командної роботи, взаємної підтримки та допомоги; в боротьбі, в кульовій (прикладній) стрільбі, гирьовому спорті тощо – індивідуальний підхід); 2) особливості фізичного розвитку та функціональної підготовленості курсантів-спортсменів; 3) індивідуальні особливості молоді (вікові, психологічні, фізіологічні, соціальні тощо), рівень їх спортивних показників; 4) плани на майбутнє щодо заняття спортом, досвід попередніх спортивних тренувань і перемог.

За нашими спостереженнями, більшість викладачів-тренерів формально ставляться до планування виховної роботи з курсантами. Якщо виховні заходи педагогами і плануються, то реалізація їх часто відбувається у формі оперативних бесід або локальних дискусій. Разом із тим використання у виховній роботі лише теоретичних методів, на наш погляд, не завжди може принести бажаний результат у ефективному професійному формуванні особистості працівників ОВС. Аналіз практики показує (нами проаналізовано організацію секційної роботи, практичні заняття з фізичного виховання в окремих ВНЗ МВС України та на 1-4 курсах ОДУВС), що: 1) у конспектах тренувань часто відсутні завдання і дидактичний матеріал, які спрямовані на професійне виховання у курсантів моральних якостей; 2) викладачами-тренерами визначаються тільки цілі виховання, основний акцент робиться на конкретизацію завдань та вибір педагогічних засобів теоретичної (функціональної) і психологічної підготовки спортсменів, що мало пов'язано з виховною роботою; 3) лише незначна кількість викладачів-тренерів визначають різноманітні завдання щодо виховання моральних якостей правоохоронців (ставлять домашні завдання курсантам щодо підготовки ними рефератів або усних доповідей за темами: «Що таке спортивний результат та які його складові?», «Як я розумію успіх та моє ставлення до нього?», «Що таке дружба та службові відносини?», «Моє ставлення до принципу «чесної гри» у спорті», «Я і моя команда: що ми значимо одне для одного?»).

Таким чином, зроблено висновок, що під час спортивної діяльності працівників ОВС рідко плануються та ставляться завдання щодо виховання професійно-моральних якостей курсантів, не завжди враховуються особливості їх розвитку та прояву у процесі занять у спортивних секціях, не акцентується увага на необхідності відображення (реалізації) цих якостей у повсякденному житті правоохоронця. Окремі викладачі-тренери вважають, що виховання моральних якостей відбувається автоматично під час занять спортом. Як найефективніші тренери виділяють такі заходи в системі виховання моральних якостей міліціонерів: а) оцінку дій курсанта в процесі обговорення (1 місце);

б) обговорення правил поведінки для курсанта та контроль за їх виконанням (2 місце); в) навчання норм поведінки (3 місце); г) всебічне вивчення особистості курсанта та корекцію виховних впливів (4 місце); д) залучення курсантів до суспільної праці – наприклад, несення служби з охорони громадського порядку (5 місце); е) вплив на курсанта через спортивний колектив (6 місце); є) вплив на майбутнього офіцера міліції через курсантський колектив та батьків (7 місце); ж) залучення курсантів до тренерської або іншої діяльності, пов'язаної зі спортом (8 місце); з) оцінку вчинків з погляду викладача-тренера (9 місце).

У виховній діяльності тренерами-педагогами недостатньо використовуються такі практичні форми виховання працівників ОВС, як залучення курсантів до тренерської або організаторської діяльності, виконання ними громадських обов'язків тощо. Виховна робота в більшості випадків зводиться до виконання курсантом окремих вимог викладача-тренера, що, на нашу думку, може призвести до формального виконання правоохоронцем завдань педагога. А у такому разі важко розраховувати на ініціативність і самостійність спортсменів у самовихованні й саморозвитку.

Разом із тим навіть не виділені цілеспрямовано (теоретично, методично чи практично) як окремі завдання викладачами-тренерами все ж використовуються певні виховні заходи та прийоми виховного впливу. У більшості випадків така виховна робота проводиться педагогами не планово, але їй приділяється певна увага з боку досвідчених тренерів. Основними формами такої роботи є індивідуальні та групові бесіди із курсантами-спортсменами, мотивація перемоги, прояв інтересу до життя (соціально-побутових умов, професійного навчання курсанта, його стану здоров'я та ін.), забезпеченість спортивною формою, медикаментами тощо.

Цікавим для вивчення та вирішення піднятої проблеми є той факт, що розвиток професійно-моральних якостей як мотив спортивної підготовки правоохоронців викладачі-тренери оцінили досить високо. Звідси простежуються певні протиріччя: з одного боку, тренери не приділяють достатньої уваги виховному процесу, зокрема розвитку професійно моральних якостей курсантів, з іншого – викладачі вважають, що одним із важливих мотивів для успішного заняття спортом має бути їх особистісний розвиток.

З метою вивчення на практиці стану виховної роботи з курсантською молоддю в позааудиторній роботі з фізичного виховання протягом 2013/2014 навчального року нами було відвідано близько 100 навчальних тренувань спортивних секцій з боротьби самбо, гирьового спорту, кульової (прикладної) стрільби, легкої атлетики та плавання у ОДУВС. У результаті педагогічних спостережень нами були визначено таке: 1) вирішення тренерами будь-яких виховних завдань під час навчально-тренувальних занять здійснювалося лише у 45,0 % випадках; 2) у виховній діяльності викладачі-тренери використовували, переважно традиційні теоретичні методи виховання (бесіди, розповіді, наведення прикладів, рідше диспути, тощо); 3) у 35,0 % відвіданих нами занять тренери пояснювали, дискутували із курсантами на морально-професійній та інші життєві теми; 4) лише у 10,0 % занять викладачі-тренери використовували практичні методи виховання, такі як вправи для підвищення командної згуртованості, індивідуальні доручення-завдання, психологічні тренінги тощо.

Поряд із позааудиторною роботою з фізичного виховання, яка проводиться в університеті внутрішніх справ, на наш погляд, науково-педагогічному складу варто звернути увагу на сучасні популярні серед молоді види спорту та молодіжні рухи, які сприятимуть підвищенню рівня фізичної підготовки курсантів (працівників ОВС). До таких в першу чергу необхідно віднести street workout (укр. «вуличне тренування») – це масовий рух, заснований на заняттях фізичною культурою із застосуванням тренувального обладнання громадських об'єктів, таких як спортивні майданчики ВНЗ чи міської забудови, шкільних дворів, парків відпочинку, пляжів тощо. Людина, яка займається воркаутом, називається воркаутер; термін «турнікмен», який часто вживають

у засобах масової інформації, не зовсім правильний. Воркаут розвивається у чотирьох основних напрямках: 1) вуличний воркаут (англ. street workout); гето-воркаут (англ. ghetto workout); 2) дворова гімнастика; 3) джимбар; 4) фрістайл-бар [13].

Street workout включає тренування на турніку, брусах, які відбуваються на свіжому повітрі. Основним заняттям на турніку є підтягування. Гетто-тренування орієнтовані на силове навантаження, у той час як street workout поєднує в собі техніку і силу.

Складовими компонентами вуличного воркауту є: 1) атлетичні вправи – система фізичних навантажень різного рівня складності, що сприяють підсиленню здоров'я, розвитку сили та витривалості, а також формуванню атлетичної статури; 2) калістеніка (англ. calisthenics) – комплекс простих вправ, які виконуються на основі використання виключно власної ваги тіла; мета цих вправ – розвинути мускулатурну силу та розвинути всебічний фітнес; 3) паркур (англ. parkour) – фізична дисципліна французького походження (засновник – француз Девід Белл), в якій учасники біжать за маршрутом, намагаючись здолати перешкоди найбільш ефективним засобом, використовуючи лише можливості власного тіла. Для паркуру необхідні такі навички, як стрибки, лазіння тощо; 4) хіп-хоп музика – форма музичного вираження та артистична культура, що утворилася серед афроамериканської громади у середині 1970-их років у районі Бронкс Нового Йорку. На хіп-хоп надзвичайно вплинув традиційний музичний стиль Джамайки. Жанр зазвичай складається з римованих виразів («реп»), які супроводжуються музикою.

Таким чином, розширення можливостей позааудиторної роботи з фізичної підготовки працівників ОВС у вільний від несення служби чи занять час шляхом участі курсантів у спортивних секціях, використання привабливості сучасних популярних видів спорту та можливостей масових рухів, заснованих на заняттях фізичною культурою із застосуванням тренувального обладнання громадських об'єктів тощо, може, на нашу думку, суттєво підвищити як рівень фізичної готовності, так і професійної культури працівників ОВС.

Отже, з метою ефективної реалізації розглянутих педагогічних технологій щодо удосконалення професійного (фізичного) виховання правоохоронців в першу чергу необхідно: 1) забезпечити збереження інфраструктури фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи за місцем навчання (проживання) курсантів; 2) розвивати мережу фізкультурно-спортивних об'єднань (спортивних клубів міліції, обласних організації ФСТ «Динамо» тощо); 3) приділити увагу цільовому фінансуванню державою та утриманню в належному стані матеріально-технічної бази закладів фізичної культури та спорту; 4) своєчасно проводити ремонт та здійснювати контроль за використанням спортивних приміщень згідно з їх призначенням.

Поглиблені заняття спортом можуть не завжди позитивно впливати на розвиток професійно-моральних якостей спортсмена-курсанта. Лише цілеспрямовані педагогічні умови спортивної підготовки дозволяють викладачам-тренерам ефективно виховувати соціально та фахово значимі якості правоохоронця. При цьому традиційні педагогічні засоби, прийоми, методи та організаційні форми виховного впливу, які застосовуються викладачами-тренерами, не завжди можуть вважатися ефективними у вихованні необхідних професійних якостей курсантів.

У переважній більшості викладачів-тренерів на практиці відсутні чіткі елементи методики організації виховної роботи з курсантами під час проведення ними занять (тренувань) у спортивних секціях та гуртках; виховання особистісних якостей у курсантської молоді як педагогічна технологія формування професійно важливих якостей у позааудиторній роботі проводиться епізодично або займає незначне місце в комплексі з іншими (спортивними, технічними, тактичними, психологічними) завданнями.

Без сумніву, належно організована викладачами-тренерами позааудиторна робота із фізичного виховання разом з особистісними захопленнями правоохоронцями

популярними видами спорту сприятимуть удосконаленню їх фахової культури та позитивно впливатимуть на формування професійної готовності працівників ОВС до дій в екстремальних ситуаціях. Пошуку шляхів проведення цієї роботи можуть бути присвячені подальші дослідження.

Література

1. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року № 565-ХІІ (із змінами та доповненнями станом на 3 березня 2005 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=565-12>.
2. Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 13.04.2012 року № 318.
3. Пьер де Кубертен. Ода спорту / Пьер де Кубертен. – М. : Физкультура и спорт, 1994. – С. 225-229.
4. Погребняк О. А. Формування моральної поведінки юнацтва засобами і методами фізичної культури / О. А. Погребняк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/SNU/2006-3/06roampr.pdf>.
5. Матвеев С. Ф. Борьба самбо / Сергей Федорович Матвеев. – Київ : Здоров'я, 1972. – 126 с.
6. Люкевич В. П. Спортивная этика / В. П. Люкевич. – Минск : Просвета, 1990. – 156 с.
7. Бальсевич В. К. Физическая культура: молодежь и современность / В. К. Бальсевич, Л. И. Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 1995. – № 4. – С. 2-8.
8. Pawlucki A. Wychowanie do sportu / A. Pawlucki // Sport i kultura. – Warszawa, 1981. – Р. 173-174.
9. Арвисто М. А. Необходимость новой воспитательной среды и оргструктуры для гуманизации спорта / М. А. Арвисто, А. А. Семенов // Социально-экономические проблемы воспитания спортсменов в условиях перестройки сов. общества. – М. : Просвещение, 1990. – С. 66-72.
10. Heinemann K. Einfhrung in die Sociologie des Sports / K. Heinemann. – Schorndorf, 1980. – 236 р.
11. Лесгафт П. Ф. Избранные труды / П. Ф. Лесгафт. – М. : Физкультура и спорт, 1987. – С. 256-257.
12. Столяров В. И. Гуманистический подход к спортивному воспитанию и спортивной культуре / В. И. Столяров, О. В. Козырева // Соревнование и спорт в системе гуманистического воспитания детей. – М. : РГАФК, 2002. – С. 3-226.
13. Street workout [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Street_workout. – Назва з екрана.

Домницяк В.В.

СЕКЦИОННАЯ РАБОТА И STREET WORKOUT КАК СОВРЕМЕННЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ВНЕАУДИТОРНОЙ РАБОТЫ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ В СИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ КУРСАНТСКОЙ МОЛОДЁЖИ

В статье проанализировано значение физического воспитания в системе профессиональной подготовки будущих офицеров милиции, а также его влияние на формирование личностных качеств курсантов.

Обращено внимание на проблемы профессионального формирования личности милиционеров средствами спорта, охарактеризованы основные направления их воспитания во внеаудиторной работе, предложены современные подходы по усовершенствованию досуга и физического воспитания сотрудников ОВД (секционная работа по профессионально-прикладным видам спорта, популярные виды street workout).

Ключевые слова: профессиональная подготовка, курсанты, ВУЗ МВД Украины, физическое воспитание, внеаудиторная (секционная) работа, воркаут.

Domnitsak V.V.

CLUBS AND STREET WORKOUT AS MODERN ELEMENTS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES ON PHYSICAL EDUCATION IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF CADETS YOUTH

The value of physical education in the system of professional training of future officers of militia as well as its impact on cadets' personal qualities development is analyzed in the article.

The attention is paid to the problems of militiamen' personality development by means of sport, principal directions of their education within the extracurricular work are described, modern approaches on the improvement of Departments of Internal Affairs (BIA) personnel leisure and physical education (clubs on professional-applied sports, popular kinds of street workout) are being offered.

Factors and reasons which can negatively influence on forming of personal qualities of cadets during their sports activities are considered: 1) motivation by the trainer of victory by any price; 2) excessive moral-psychological and material stimulus for young sportsmen; 3) substitutions of insufficient pedagogical work of the educators by other authorities negative influence; 4) initial forming of public internals of workers of militia by mass media, by criminals and others as a result of absence of methods of young sportsmen' education etc.

It is suggested to extend possibilities of extracurricular work in order to raise the level of physical preparation of workers of BIA and improvement of their professional forming in free time by purposeful educational influence on cadets-sportsmen in the process of training (in clubs, use of of modern popular kinds of sport attractiveness and possibilities of mass movements, based on physical culture activities with use of training facilities at public places and others).

There are four basic popular directions for modern workout development and considerable potential possibilities for the improvement of physical preparation of young cadets attention is displaced 1) street workout; ghetto workout; 2) court gymnastics; 3) gymbar; 4) freestyle-bar. Elements of street workout are: 1) athletics; 2) callisthenics; 3) parkour; 4) hip-hop music.

Key words: professional training, cadet, higher educational institution establishment of MIA of Ukraine, physical education, extracurricular (clubs), street workout.

Рецензент: Жорова І.Я.

УДК 37. 034 (09)

Кащук М.Г.*

СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті зроблено спробу аналізу суспільно-історичного та психолого-педагогічного підґрунтя проблеми правового виховання старшокласників у другій половині ХХ століття. Доведено, що правове виховання стає частиною цілісного процесу, науково оформляється його педагогічний інструментарій, ведеться активна підготовка педагогів до роботи у цій царині. Аналіз наукових та методичних джерел свідчить, що правове виховання старшокласників з огляду на суспільні реалії та вимоги держави виходить далеко поза межі урочної діяльності й активно поширюється на зміст виховної роботи загальноосвітньої школи. Обґрунтовано особливості психічного розвитку старшокласників і специфіку формування їхньої правосвідомості.

Ключові слова: правове виховання, правова свідомість, правова культура, завдання правового виховання, суспільно-історичне та психолого-педагогічне підґрунтя, правовиховна робота школи, старшокласники.

Важливість та актуальність правовиховної роботи серед дітей та молоді в умовах сьогодення, на наше переконання, не викликає жодних заперечень. Формування в Україні громадянського суспільства і побудова правової держави вимагають від

* © Кащук М.Г.*